

галузовим інститут кримінальної відповідальності за злочини проти життя та здоров'я, адже тут, дійсно, правове регулювання здійснюється саме кримінально-правовою нормою, а інші норми при банкетній диспозиції закону не беруть участі в цьому процесі.

Існує і інша думка. В. М. Киричко, аналізуючи антикорупційне законодавство, пише, що корупційними злочинами слід визнавати такі передбачені КК умисні суспільно небезпечні діяння, які містять не тільки ознаки відповідного складу злочину, а й ознаки корупції, вказані у ст. 1 Закону України від 7 квітня 2011 року № 3206-VI «Про засади запобігання і протидії корупції» [2, с. 14].

Ми повністю погоджуємося із позицією цього автора і вважаємо, що корупційні злочини є яскравим прикладом міждисциплінарних інститутів.

Аналіз сучасного кримінального законодавства та інших юридичних, соціальних, політичних процесів в Україні дає підстави для висновку, що процес формування та розвитку кримінально-правових інститутів проходить одну із своїх активних фаз.

Література

1. Жук М. С. Институты российского уголовного права: понятия, система и перспективы развития: автореф. дисс... докт. юрид. наук. 12.00.08, Краснодар, 2013. – 62 с.

2. Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію / В. М. Киричко / – Х. : Право, 2013. – 424 с.

УДК 343.9 (043.2)

Мотлях О.І., к.ю.н, доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОКРЕМІ ЗАСАДИ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА

Прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України (КПК) дало можливість дещо по іншому підійти до визначення окремих питань кримінального провадження. Одним з таких стало розширення повноважень учасників кримінального процесу в реалізації своїх законних прав, зокрема в ініціюванні психофізіологічної експертизи на основі поліграфа. Так, Законодавець у чинному КПК України змінив підходи щодо підстав та порядку проведення експертизи, регламентуючи її діяльність ст. ст. 242–245 цього Кодексу. А саме: ч. 1 ст. 242 КПК встановив загальні вимоги її реалізації, визначивши: «експертиза проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального про-

вадження, необхідні спеціальні знання». Тим самим, розширив коло суб'єктів ініціюючої сторони проведення експертизи, залучивши до цієї процесуальної діяльності окрім слідчого, прокурора і суду, сторону обвинувачення й сторону захисту, а також слідчого суддю як учасника кримінального процесу (ст. 243. Порядок залучення експерта). Натомість, у попередньому КПК України, датованому 1960 р., підхід до проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа мав інший порядок реалізації. А саме, її проводили:

- за постановою слідчого чи судді в межах порушеної, розслідуваної або ж розгляду кримінальної справи. Підставою для цього слугувало як самостійне рішення слідчого чи судді так і клопотання адвоката, обвинуваченого, підсудного, потерпілого за умови письмової згоди кандидата на опитування з обов'язковим оформленням відповідно до вимог, що встановлені кримінально-процесуальним законодавством;

- за визначенням судді в межах цивільних чи арбітражних справ;

- на підставі звернення адвоката в межах психофізіологічних досліджень, а не експертизи, у кримінальних, цивільних, арбітражних справах тощо.

З викладеного вище стає очевидним, що адвокат, хоча і не у повній мірі, але ж мав право безпосередньо звернутися до фахівця-поліграфолога для проведення такого психофізіологічного експертного дослідження щодо представлення інтересів свого підзахисного та з'ясування обставин справи і вироблення тактики захисту. Відповідно попередньо діючого Закону України «Про адвокатуру», а також на підставі ст. 44 і 48 КПК України, 1960 р., захисник міг запрошувати спеціаліста та збирати докази у справі шляхом отримання документів та інших даних..., одержувати письмові висновки фахівців з питань, що вимагали спеціальних знань...(ч. 13 ст. 48 КПК). Однак, слід визнати, його дії, протягом досудового розслідування кримінальної справи, були багато в чім залежними від слідчого, як центральної фігури кримінального процесу. Нинішній статус захисника, а саме адвоката у новому КПК України щодо реалізації своїх законних прав, має докорінно інший зміст. Його участь у кримінальному провадженні регламентується ст. ст. 45–54 цього Кодексу. Адвокат, практично на рівні із слідчим чи прокурором, може ініціювати проведення експертизи з метою зібрання доказів у відкритому кримінальному провадженні. У випадку недотримання цієї норми з боку органів досудового розслідування, законодавець ст. 244 КПК України гарантував йому можливість самостійно ініціювати проведення будь якої експертизи шляхом подання клопотання до слідчого судді. Цією ж нормою законодавець регламентував порядок розгляду слідчим суддею процедури задоволення або ж відмови клопотання стороні захисту чи обвинувачення з винесенням ухвали щодо такої діяльності. За умов відхилення поданого адвокатом клопотання, вирішен-

ня цього питання може бути перенесено у площину особистої ініціативи сторони захисту, процедура якої урегульована ч. 2 ст. 243 цього Кодексу. Її зміст полягає в тому, що «сторона захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової». Але у будь якому випадку, чи то через процедуру клопотання до слідчого судді на проведення судової психофізіологічної експертизи із використанням поліграфа, чи її реалізацію на договірних умовах мають бути дотримані законні права та гарантії кандидата на проведення інструментальної детекції. Реалізація даного заходу повинна відбуватися лише на добровільних засадах, на підставі письмової згоди від підекспертного щодо участі його у психофізіологічному експертному дослідженні. За результатами проведеної експертизи та підготовленого висновку поліграфологом, адвокат сторони захисту чи обвинувачення зможе наполягати на додаванні отриманих даних до матеріалів кримінального провадження. Однак, як на нас, не слід всю цю діяльність покладати лише на адвоката, це має бути перш за все прерогативою самого кандидата на проведення психофізіологічної експертизи на основі поліграфа, якого підозрюють чи обвинувачують у вчиненні кримінального правопорушення, відносно дій якого і може бути реалізований цей процесуальний захід. Потерпілий, підозрюваний, обвинувачений чи підсудний мають самостійно ініціювати проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа, особливо у випадку, коли її результати є значимими у вирішенні ключового питання слідства. Це дасть можливість особі уникнути обмови, само обмови, а також посприяти органам досудового розслідування та суду об'єктивному розслідуванню злочину і встановленню обставин вчиненого кримінального правопорушення.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» станом на 01. 06. 2012 року: (Відповідає офіц. текстові) – К. : Алерта, 2012. – 304 с.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 року: остання редакція від 19.05.2011 р. [Електронний ресурс] / Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-05>.
3. Проведение судебных психофизиологических экспертиз с применением полиграфа – детектора лжи в Украине / [Електронний ресурс] // Сайт Украинское Бюро психофизиологических исследований и Безопасности. – Режим доступу: <http://yurist.licasoft.com.ua/component/myblog/2010-01-08-17-15-07.html>.
4. Мотлях О. І. Поліграф: наукова природа походження, нормативно-правове регулювання та допустимі межі застосування : [монографія] / О. І. Мотлях. – К. : Освіта України, 2012. – 394 с.